

további hajók is találhatóak. A magyar oldalon 25, a horvát oldalon 2 bődönhajót azonosítottunk. Rajtuk kívül két nyolcszögletű keresztmetszetű, több méter hosszú (végüket az üledék betakarta) gerendát is találtunk. Ezek oldaliban lyukakat figyeltünk meg több sorban. A gerendák malomkerék tengelyek lehettek. A 26. sz. hajó alatt, illetve mögötte egy hatalmas, téglalap keresztmetszetű gerendát találtunk, melynek szélesebb lapjába szögletes és kör alakú lyukak sorát vágták. Egy helyi informátor bizonytalanul lokalizálható adata alapján a lelőhelytől 100–200 m-re K-re egy malomkövet találtak évekkel ezelőtt, kiemelni nem tudták.

Az 1–21. sz. hajók hosszát, szélességét lemértük, feljegyeztük a rajtuk található lyukakat, szegeket. A 20. sz. hajót a francia kollégák mérték fel. A mérések alapján digitális 3D modell készült a hajóról. Az ép hajók hossza 8–13,4 m közötti, átmérőjük eléri a 130 cm-t is, tölgyből készültek. A hajók többsége azonos morfológiai jellegzetességet mutat: kerek keresztmetszet, hosszú, tagolatlan, csőszerű test. Az orr V alakban emelkedik, illetve szűkül, a far nyitott. Néhány hajónál sikerült fontos építési részleteket is megfigyelni. A 3–9., 11., 15., 17. és 21. sz. hajók oldalán lyukakat találtunk. A 6., 15. és 21. sz. hajóknál a farnál körben megfigyelhető egy 2 cm mélységű, horonyszerű, lépcsős lefaragás. A lefaragástól a far felé eső 15 cm-es felületen lyukak vannak, gyakran faszeg töredék is van bennük. A 15. sz. hajó középső harmadában egy saját anyagából kihagyásos technikával kifaragott borda található, mely 20 cm széles, de csak néhány cm magas. A megfigyelt részletek és az általános jellemzők alapján a hajók legjobb párhuzama a barcsi Dráva Múzeum kertjében kiállított, Belcsa-pusztánál előkerült hajó, illetve a Sóstói Múzeumfaluban található tiszabecsi hajó.

A fentiekől eltér a 19. sz. hajó. Ez egy töredék, melynek alja egyenes, felmenő oldala L alakban csatlakozik az aljhoz. Az oldalfal csak 5–6 cm magasan van meg, egy helyen a felső részénél kovácsoltvas szöveget és egy iszkába szöveget dokumentáltunk. Ez arra utal, hogy nem egyszerű bődönhajó volt, hanem összetett, vagy kiterjesztett *monoxyl* hajó. A technika lényege, hogy több rönk elemet erősítenek össze, így nagyobb, szélesebb test alakítható ki. A technika a kései kelták idején igen elterjedt volt, de még a kései középkorból is sok példát találunk rá Európa folyóiból. A kárpát-medencében azonban ez az első példány.

A két malomkerék-tengely és az informátortól halott malomkő hajómalmokra utalnak, ezek jelenlétét bizonyítja az 1. katonai felmérés térképe is. A nagyszámú hajó és a hatalmas összekötő gerenda a sok rögzítési lyukkal viszont inkább pontonhídra utal. Természetesen nem zárható ki, hogy a hajók több időhorizonthoz tartoztak. Alternatív lehetőségként felmerülhet, hogy egy pontonhíd építésekor malmokat is szétbontottak, hogy úszótagjaikat felhasználják. 1603-ból ismerünk adatot a Drávatamásinál található török hídra. A kérdéssel korábban Rózsás Márton foglalkozott.

A leletek többsége a török korból és a 18–19. századból származik. Ki kell emelnünk a kiöntőcsöves rézkancsót, melyet 1992-ben itt találtak. 2006-ban egy török kori rézbográcsot találtunk.

A hajókból mintákat vettünk, melyek dendrokronológiája nem adott egyértelmű keltezés (több késő középkori és kora újkori dátum jött ki). Ennek oka a regionális kronológiákkal való megfeleltethetőség bizonytalansága. A Debreceni Egyetemen folyamatban lévő C14 elemzés segíthet a keltezés pontosításában.

Munkatársak: Korom Anita, Mészáros Patrícia, Fekete Csanád, Grynaeus András régészek; Krunoslav Zubčić, Igor Miholjek és Mario Jurisics prof. horvát régészek; Annie Dumont (DRASSM), Jean-Francois Mariotti (SRA Poitou-Charente) francia régészek; André Deconinc (Franciaország), Olajos Szilvia, Lengyel László és Puskás Norbert (Kékség Búvárklub), Szócs Péter (búvár, geográfus), Gajó Gusztáv és Kákis Norbert (AquaPro, víz alatti filmezés).

TÓTH JÁNOS ATTILA

104. Dunaföldvár határa

(Tolna megye) I, Ró

2006. március 21-én helyszíni szemlét ill. leletazonosítást végeztem a település több pontján.

Alsó-Homoki-dűlő: A Menyhei-kert lelőhelytől Ny-ra, az út déli felén fekvő szőlőkben, egy határozott kiemelkedés tetején hasonló, apró kavicsos rész találtam (I.). Ettől Ny-ra, egy É–D irányú dombháton lakossági bejelentés szerint régebben terra sigillata töredékek és embercsontok kerültek elő, amelyek talán római temetőt jeleznek. A szántatlan terület Ny-i oldalán egyetlen emberi agykoponya-töredéket sikerült gyűjteni (II.).

Menyhei-kert: A Németkérre vezető út É-i felén, közvetlenül a vasút Ny-i oldalán fekvő szántásban nagyjából DK–ÉNy-i irányban kavicsos sávot figyeltem meg; néhány négyzetméteren nagyobb, néhány kilós kövek is láthatók voltak. Rajta vagy közelében semmiféle régészeti lelet nem volt. Felvethető, hogy a kavicsos sáv római kori út alapozásának a maradványa.

Templom u. 10.: A ház falában faragott római kőtöredéket találtak, amely most a folyosón áll. A 68×38×31 cm-es kő (aedicula részlete?) két oldala lenagyolt, előlapján összekulcsolt lábú alak (Attis?) deréktől lefelé eső része, másik oldalán pedig szőlőlevél ill. fürt látható.

Templom u. 12.: Az udvaron a Dunából előkerült, timpanon alakú római kő saroktöredékét fotóztam le.

K. NÉMETH ANDRÁS

105. Dunaföldvár, 6. sz. út rehabilitáció

(Tolna megye) Ró

2006. szeptember és november között régészeti szakfelügyeletet tartottam a 6. sz. út rehabilitációs munkálatainál. Szeptember 26-án a 86. km-szelvényben a K-i

oldalán padka humuszoslása során római út maradványai kerültek elő. A megelőző feltárást október–novemberben végeztük.

SZABÓ GÉZA

106. Dunaszentgyörgy, 6. sz. út rehabilitáció

(Tolna megye) U, B, V, Ró, A

2006. szeptember és november között régészeti szakfelügyeletet tartottam a 6. sz. út rehabilitációs munkálatainál. A topográfiai viszonyokat is figyelembe véve, a 119. km-szelvényénél átvágott kis meder menti dombnál az útépitéshez kapcsolódó földmunkáknál őskori és római kori régészeti jelenségeket figyeltünk meg. A megelőző feltárást szeptember–október folyamán végeztük el, az útpálya jobb és bal oldalán, a Ny-i oldalon a 119+050–119+350 km-szelvény (szeptember 25. és október 13.), a K-i oldalon a 119+100–119+200 km-szelvény (október 16–21.) között. Összesen 2245 m² felületen az újkőkori, bronzkori, kora vaskori és császárkori településnyomok mellett a római kori út sóderes alapozását is viszonylag hosszú szakaszon sikerült követnünk, felszínét kibontanunk; valamint feltártuk egy avar temető részletét.

SZABÓ GÉZA

107. Dunavarsány, MOL-1. lelőhely

(Pest megye) N, I

2006. március 14. és április 2. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a Százhalombatta–Tiszaújváros MOL távvezeték nyomvonalára által érintett lelőhelyen. Az itt megkutatott 205 m²-nyi területen mindössze 1 népvándorlás kori és egy ismeretlen korú gödör került elő. A szelvény ÉNy-i részében, a 2. sz. objektumból és részben közvetlen környezetéből kevés, apró kavicsal és homokkal soványított, jellegtelen kerámiatöredéket gyűjtöttünk össze.

GALLINA ZSOLT

108. Dunavecse, szeméttelép

(Bács-Kiskun megye) Ő, Sza, Á

2006. július 12-én helyszíni szemlét végeztünk az illegális homokbánya területén. A helyi szemétteléptől ÉNy-ra fekvő több hektáros területen a felszín a környezettől 1,5–2 m-re lemélyítve találtuk, alja egyenetlen, részben gazos volt. A bánya oldalfalai leszakadozva és bemosódva álltak. A lemélyített területen elszórtan régészeti korú kerámiatöredékeket gyűjtöttünk, melyek több régészeti korszakból származnak (őskor, szarmata).

2006. november 7-én újabb szemlén a lemélyített terület Ny-i szélén őskori és Árpád-kori leleteket találtunk.

Munkatársak: Somogyvári Ágnes, Mészáros Mónika, Cséki Andrea.

V. SZÉKELY GYÖRGY

109. Ecser, 2. sz. lelőhely

(Pest megye) R, LT, Sza, Á

Az M0 autópálya Pest megyei DK-i szakaszának építését megelőző régészeti feltárást során az M5 autópálya és az M0–4. sz. főút csomópontja, és a 31. sz. főút közti szakaszon dolgoztak 2006-ban a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai. Ebben az évben kb. 62 500 m²-t tártunk fel március vége és május vége között. A 2001-ben és 2002-ben együtt összesen 970 000 m²-t tártunk fel. Mindegyik lelőhelyen a vezető geodéta Érdi Benedek volt. Informatikusok: Zoltán S. Péter és Tóth Károly. A teljes M0 feltárást koordinátora: dr. Tari Edit.

2006. március 21. és június 15. között a tavalyi ásatást folytatva újabb 119 objektumot tártunk fel a 2. sz. lelőhelyen. A terület K-i oldalán a magas talajvízszint miatt nem dolgozhattunk.

Az objektumok nagy része (80) nem tartalmazott leleteket, a keltezhető objektumokra is a leletszegénység jellemző. Bizonytalan őskori: 7 gödör, badeni: 6 gödör, kelta: 4 urnasír, 1 csontvázas sír, 3 gödör, 6 árok, 1 om-ladék, szarmata: 3 gödör, 3 árok, 1 ház, Árpád-kori: 1 gödör, 2 árok, recens: 1 gödör.

A 98. sz. félig zsugorított, melléklet nélküli vázat a markoló találta meg, de már a mezőgazdasági művelés is bolygatta. A 113. sz. gödörhulla mellett őskori jellegű cserepet találtunk. A 20. sz. badeni kerámiával keltezett gödörben két zsugorított váz feküdt egymáson, az egyiknek csontgyöngyei voltak. Ebből ítélve a két előző gödörtemetkezés is késő rézkori lehetett. A 14–15. sz. objektumokban csak szétszórt cserepek és emberi csontmaradványok utaltak a kelta urnás temetkezésre. A 65. sz. urnasír hamvait jól iszapolt, szürke, korongolt, vékony falú, réteges törésfelületű, gömbölyödő hasú, kihajló, duzzadó peremű, viszonylag kisméretű tálba helyezték. A 67. sz. urnasír maradt meg a legépebben: az ismeretlen alakú edényt az előbbihez hasonló tállal fedték le. A 66. sz. kelta (?) csontvázas temetkezés sajnos bolygatott volt. A szarmata objektumokból szokványos szürke, szemcsés anyagú, valamint jól iszapolt kerámia, az Árpád-kori objektumokból bekarcolt díszű kerámia származott.

Munkatársak: Fazekasné Bodnár Katalin régész, Bányai Kitti, Fehér Alíz, Jakucs János, Liebhaber Réka, Progli Szabolcs, Sas Alexandra régésztechnikusok.

RÁCZ TIBOR ÁKOS

110. Ecser, 6. sz. lelőhely

(Pest megye) R, Szk, LT, Sza, N

2006 áprilisa és júniusa között folytattuk és befejeztük a lelőhely 2004-ben megkezdett leletmentését.¹⁴ Az idén

¹⁴ Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2004. Budapest, 2005. 210.; Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2005. Budapest, 2006. 230.